

Pressa växter

Att pressa växter ger möjlighet att bevara växter under lång tid. På Evolutionsmuseet i Uppsala finns bland annat ett herbarium från början av 1600-talet och en stor samling av växter från Sydafrika och Japan insamlade av Linnés lärjunge Carl Peter Thunberg på 1770-talet. Totalt omfattar museets samlingen av pressade växter ca 3 miljoner exemplar.

Linné samlade och pressade en stor mängd växter. Efter hans död sålde Linnés hustru Sara Elisabeth Moraea större delen av samlingarna till London där ca 14 000 herbarieark finns förvarade hos Linnaean Society. 4 000 herbarieark finns på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm.

Särskilt betydelsefulla är typexemplaren, det vill säga de pressade exemplar av växter som användes när arterna beskrevs för första gången. Typexemplaren från Linnés samlingar är ovärderliga och används fortfarande av forskare för jämförelser.

I Evolutionsmuseet i Uppsala finns ca tre miljoner herbarieark förvarade i långa rader av skåp.

T.h. ett herbarieark med krollilja monterat av Linné (förvaras på Naturhistoriska riksmuseet). I parken vid Linnés Hammarby växer fortfarande krollilja – troligen härstammar de från Linnés tid.

Så här går det till

Genom att visa hur det går till att pressa växter förs en lång tradition av botaniskt hantverk vidare!

Detta behövs:

- Växtpress eller två träskivor med tyngder
- Tidningspapper som skyddspapper (lakan)
- Dagstidningar eller gråpapper som mellanlägg
- Kraftigt papper för montering av växter
- Eventuellt trälim eller boklim
- Eventuellt utrustning för laminering

Plocka ett väl utvecklat exemplar av växten. Ta med en så stor del av växten som möjligt, helst även roten. Se till att olika delar av växten kommer med som exempelvis blad av olika slag, knoppar, utslagna blommor och ut-

Växtpressen ovan tillverkas av plywood med borrade hål för de kraftiga skruvarna med vingmuttrar som pressar ihop skivorna. T.h. syns en mycket gammal typ av växtpress.

vecklade frukter. För vissa växter är det nödvändigt att de är i rätt utvecklingsstadium för att det ska gå att göra en artbestämning. Växter som samlas in för att pressas läggs i en plastpåse för att skyddas från skador och uttorkning.

Använd som skyddspapper ett dubbelvikt papper (s.k. lakan) som, när det viks ihop, har samma format som växtpressen. Vanligt tidningspapper fungerar bra. Vik upp lakanet, bred ut växten noga på pappret. Se till att blad och blommor pressas på ett snyggt sätt och att både undersida och översida syns på bladen. Lägg ihop skyddspappret.

Som mellanlägg används antingen gråpapper eller vanligt tidningspapper. Placera några gråpapper eller tidningspapper i botten av växtpressen, lägg sedan ett lakan med växt, fyll på med mer gråpapper och varva på så sätt gråpapper med växter. När alla växter placerats i växtpressen sätts växtpressen i hop och dras åt, men dra inte åt alltför hårt. Växterna får ligga i press under ca tre veckor. Byt till torra gråpapper varje dag i början. På det sättet bibehålls växternas ursprungliga färger bättre och man riskerar inte att växterna möglar. Lakanet får hela tiden vara kvar vilket gör att växterna inte skadas.

När växterna har torkat är det dags att montera dem. Flytta försiktigt en växt till ett ark med kraftigt papper och fäst växten på några ställen med lite lim av typen trälim (boklim). Använd absolut inte tape! Skriv en etikett där artnamn, fyndplats (noga angiven), datum och insamlarens namn noteras. Skriv också gärna något om miljön och vilka andra växter som finns i omgivningen. Herbariearket förvaras bäst med ett skyddande omslag av tunt papper.

Den lilla ormbunken läsbräken t.h. är insamlad i Kanada av forskare och ska nu monteras och fogas in i de botaniska samlingarna vid Evolutionsmuseet i Uppsala som visas av herbariearket ovan.